

קטן שהגדינל באמצע ספירת העומר

שבועות

כסח

ספירת העומר

ספירת העומר / חיוב דרבנן לפטור מצוה מן התורה / עבד שנשתחרר
גר שנתגייר / קידוש לפני כניסת שבת / מצותי אחשבי'
ספירת העומר בימות המשיח

לע"נ זאב ארלי ע"ה בן יבלחט"א שניאור זלמן גליק

בהלכות ספירת העומר יש מחלוקת ידועה: מי ששכח לספור א' מהימים, לפי הבה"ג¹ פוסק מלספור.

תוספות חולקים² ואומרים שהוא "תימה גדול ולא יתכן" והוא ממשיך לספור. ההלכה נפסק כתוס', אבל מכיון ש"ספק ברכות להקל", אינו ממשיך לברך.³

בפשטות ביאור המחלוקת הוא אם ספירת העומר הוא מ"ט מצוות נפרדות, וכל יום הוא מצוה בפני עצמה, ולכן השוכח ממשיך לספור. וזוהי שיטת התוס'. ולפי הבה"ג הוא מצוה אחת, שנספור מ"ט יום. ולכן השוכח יום אחד כבר הפסיד המצוה.

וכך מבאר ספר החינוך, וז"ל: "ויש שאמרו שמי ששכח ולא מנה יום א' שאין יכול למנות עוד באותו שנה לפי שכולן מצוה אחת הן ... ולא הודו מורינו שבדורינו לסברא זו."⁴

בהמנ"ח⁵ מסופק לפי השיטה שכל הספירה הוא מצוה א', ושואל מה יהי' הדין בקטן שהגדיל ועבד שנשתחרר באמצע הספירה וספרו עד אותו היום, שהרי שניהם פטורים מספירת העומר. (הקטן חייב רק מדרבנן מצד חינוך, והעבד פטור לגמרי שהספירה הוא מצוה שהזמ"ג.)

הספק הוא אם אומרים ש"בחייב ופטור תליא", ומכיון שעד עתה היו פטורים, לא יצאו ידי חובתם, ולכן לא יהיו יכולים להמשיך לספור. או, מכיון שבפועל ספרו, ו"לא בטל החשבון", יוכלו להמשיך. ואינו מכריע הספק, אבל מביא ראיות שיכולים להמשיך. הקטן יכול מכיון שיש רא"י שמצוה מדרבנן יכול לפטור ממצוה מדאורייתא, שמזה רואים שיש תפיסת מקום למצוה מדרבנן גם מדאורייתא.

1	מובא בתוספות מנחות ס"ו, א ד"ה זכר למקדש. טור סוף סימן תפ"ט
2	מנחות שם
3	שולחן ערוך אדה"ז סעיף כ"ג
4	מצוה שו
5	מצוה שו אות ו'

הרא"י היא, שמובא במרדכי⁶ תשובה מר' טובי' מווינ"א שסומא - שהוא פטור ממצות מדאורייתא, וחייב רק מדרבנן - יכול לקדש עבור בני ביתו - שהם חייבים מדאורייתא. ומביא הוכחה לזה מזה שבערב שבת, כשעושים קידוש אחרי פלג המנחה, הנה אע"פ ותוספת שבת הוא מדרבנן, מ"מ אין צריכים לקדש שוב אחרי צאת הכוכבים. ואע"פ שיש חולקים עליו בכמה ענינים, עכ"פ יש לנו רא"י לפי שיטה זו.

ועבד יכול להמשיך, כיון שמוצאים שהפטור ממצוה ועושהו, ופעולתו עדיין קיים כשמתחייב, יכול לצאת ידי חובתו בזה. (הרא"י לזה הוא במסכת יבמות⁷, ששם מובא מחלוקת: "איתמר היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר ר' יוחנן אמר קיים פרי' רבי' . . דהא הוה לוי'. (שהרי יש לו בנים). ריש לקיש אמר לא קיים פרי' ורבי' . . גר שנתגייר כקטן שנולד דמי". רואים שלכה"פ לפי ר"י⁸ אע"פ שעשה המעשה בהיותו פטור, מ"מ כיון שפעולתו - בניו - עדיין קיים, הוא פטור מהמצוה.)

ג אבל לכאורה קשה ללמוד בשיטת הבה"ג שסובר שכל ימי הספירה הם מצוה אחת. שהרי:

א. כשסופרים כל יום הרי לא עושים מצוה חדשה, אם כן למה מברכים? היינו צריכים לברך מצוה אחת לכל הספירה?

ב. איך אפשר לברך קודם יום האחרון, הרי עדיין אינו יודע אם יגמור המצוה או לא, ויכול להיות ברכה לבטלה? ולכאורה ה' צריך לברך רק ביום האחרון.

ולכן צריכים לאמר גם לפי הבה"ג שכל יום היא מצוה בפ"ע. ואם כן, מדוע אם שכח יום אחד יפסיק לספור?

והביאור בזה בהקדים, לשון התוספות בהביאו דברי הבה"ג הוא "עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום א' ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעיה תמימות". ז"א שמן התורה המצוה הוא שכל ימי

מגילה, סימן תשצ"ח. מובא במגן אברהם סימן רס"ז סק"א	6
ס"ב, א	7
וי"ל לומר שכאן גם ר"ל יודה לר"י שהרי אינו גר, רק עבד שנשתחרר. וצ"ע.	8

הספירה צריכים להיות שלימים. דהיינו שאם הפסיד יום א', לדוגמא, יום ט' אינו יכול לאמר ביום שלאחריו "היום עשרה ימים," שהרי לא ספר 'י ימים, ואין זו ספירה שלימה, כי חסר יום הט'.

ד עפ"ז י"ל שכל ספק המנ"ח אינו נוגע לענייננו. כל שאלתו הוא מכיון שכל ימי הספירה הם מצוה אחת, ויכולתו של הקטן או העבד להמשיך לספור תלוי אם בזה אומרים שבחייב ופטור תליא מילתא, ולפי זה פשוט שאם לא קיים חלק הראשון אינו יכול להמשיך.

ולכן צריך להוכיח שאפי' היו פטורים יש לומר שיכולים ליחשב כאילו קיימו מצוה מדאורייתא. אבל לפי מה שביארנו, שכל יום הוא מצוה בפ"ע, פשוט שיכולים להמשיך לספור.

השאלה היא אחרת: האם נחשב הספירה שלהם ב"שלימות"? דהיינו, אף שספרו עד עתה, אבל מכיון שהיו פטורים, האם קיים אצלם מציאות של ספירת הימים הקודמים?

ה לכאורה צ"ל שאין להם המציאות דהספירה, ובהקדים: כל הענין של ספירה, שיום זה הוא יום ראשון, ולמחרת יום שני וכו', אינו מציאות אמיתי, כי מי החליט שכך הוא? וכי אם מישהו הי' בא למחרת ויתחיל לספור יום ראשון, האם זה נהי' יום ראשון לספירה? פשוט שלא!

אלא, מכיון שהתורה היא שאמרה שצריכים לספור, נהיים ימים אלו ימים ששייך לספור אותם. ובלשון חז"ל "מצוותי אחשבי," שזה שהם מצוה נותן להם חשיבות.

לפי זה יוצא, שמי שלא הי' אצלו מצוה לספור, כמו קטן ועבד, אין לימי ספירה שספרו עד שעת החיוב שום חשיבות. וכשהיו בני חיובא, לא יוכלו לספור עם ברכה, שאין להם ספירה בשלימותה.

אבל באמת אינו כן, ובהקדים, כשהתורה אומרת לנו שצריכים לעשות משהו, לדוגמא, לאכול מצה, מוכרח הוא שכבר ישנו בעולם דבר או מציאות כזה שנקרא "מצה." עד"ז י"ל בענייננו, שע"י שהתורה צוותה

לספור ספירת העומר, נעשה מציאות של ימי הספירה גם עבור אלו שאינם מחוייבים. ולכן קטן שהגדיל ועבד שנשתחרר, וספרו עד שעת החיוב, יוכלו להמשיך לספור בברכה.

וזהו גם נפק"מ עבור כאו"א: בזמן הזה ספה"ע הוא רק מדרבנן⁹, ואם נאמר כמו המנ"ח, נצטרך להביא כל מיני ראיות שיש לספירה שלנו חשיבות כמו מדאורייתא.

אבל לפי מה שביארנו, הנה מכיון שמה"ת יש מצוה של ספה"ע, רק שבפועל אין אנו סופרים (כי אין מקריבים את שתי הלחם), עדדין יש לנו המציאות של ספירה, ואם משיח יבוא באמצע ספירת העומר, יהיה אז הספירה דאורייתא, (אע"פ שלא הקריבו הקרבן עומר, אבל מכיון שנביא שתי הלחם זה נעשה דאורייתא¹⁰) ונמשיך לספור מדאורייתא!

על פי ליקוטי שיחות חלק ל"ח שיחת חג השבועות סעיפים ג'-ד'

9 שו"ע אדה"ז סימן תפ"ט סעיף ב'
10 לקוטי שיחות חלק ל"ח עמוד 12 הערה 35

קיצור לחזרה

1. מחלוקת הבה"ג ותוספות במי שחיסר ספירת יום א' של ספה"ע האם אפשר להמשיך לברך. ביאור המחלוקת, האם ספירת העומר היא מצוה אחת או מ"ט מצוות נפרדות.
2. חקירת המנחת חינוך בקטן שנתגדל ועבד שנשתחרר באמצע ספירת העומר. והכרעה [והראיות מקידוש אחרי פלג המנחה, וגוי שקיים פרי' ורבי' ונתגייר].
3. קושיות על ביאור שיטת הבה"ג, וביאור באופן אחר, שהיא מצוה אחת, אבל המצוה היא שיהיה "תמימות".
4. ביאור מדוע אינו שייך חקירה של המנחת חינוך, ושאלה בנוגע למציאות הספירה.
5. ביאור שלכאורה אינו שייך המציאות דספירה כיון ד"מצוותי' אחשבי" והם פטורים. אבל באמת מצד המצוה יש כאן מציאות הספירה בעולם, והם ספרו! א"כ יש להם המציאות.
6. נפקא מינה באם יבוא משיח באמצע ספירת העומר.